

Австралія

Географічне положення .

Австралія — найменший материк Землі. Його площа — близько 7,7 млн км². Разом із прилеглими островами він повністю розташований у Південній півкулі. Південний тропік перетинає Австралію таким чином, що на північ від нього лежить її менша частина. Материк омивають теплі води Тихого й Індійського океанів. Австралія не має сухопутних кордонів з іншими материками, тому її називають материком-островом. На північ і схід від Австралії розташована безліч островів материкового, коралового і вулканічного походження. Найбільші з них: острів Нова Гвінея, острови Нової Зеландії. Крайні точки материка: на півночі — мис Йорк, на півдні — мис Південно-Східний, на заході — мис Стіп-Пойнт, на сході — мис Байрон. Протяжність Австралії з півночі на південь — 3200 км, із заходу на схід — 4100 км.

Береги розчленовані: на півночі півострів Кейп-Йорк і затока Карпентарія; на півдні — Велика Австралійська затока. Біля південно-східних берегів лежить острів Тасманія, відділений від материка Бассовою протокою. Уздовж північно-східних берегів на 2000 км простяглося пасмо коралових рифів і островів — Великий Бар'єрний риф.

Клімат.

Клімат материка дуже посушливий та жаркий. Південний тропік перетинає Австралію майже посередині, тому Сонце над північною частиною її території буває у зеніті. Материк одержує велику кількість сонячної радіації позаяк великий кут падіння променів Сонця. Австралія лежить повністю в південній півкулі, тому найтеплішим місяцем на материк є січень, найхолоднішим — липень.

На клімат Австралії впливають постійні вітри — південно-східні пасати, що дмуть з тропіків до екватора. Вони приходять з Тихого океану, тому несуть вологі повітряні маси. Але Великий Вододільний хребет затримує пасати. Це впливає на перерозподіл опадів: їх одержують лише невеликі прибережні райони до гір, за горами опадів мало.

На клімат узбереж впливають морські течії: холодні течії викликають суху погоду, теплі —

вологу. Тому мало зволоженими є західне узбережжя (через холодну Західно-Австралійську течію) та південне (через течію Західних вітрів). Багато опадів одержують східні береги через теплу Східно-Австралійську течію. Австралія є найбільш посушливим материком в світі.

Рослинний і тваринний світ.

Символом Австралії є евкаліпт — вічнозелена рослина з довгими плоскими листками. Завдяки величезному корінню вона вбирає дуже багато води з ґрунту. Листя евкаліпта повернуте ребром до сонця. Воно повністю пропускає світло, тому дерево не утворює тіні. Існує близько 500 видів евкаліптів, серед яких — і карликові види у вигляді невеликих кущиків, і велетенські дерева заввишки понад 100 метрів. На крайньому південному заході і крайньому південному сході материка ростуть вічнозелені евкаліптові ліси. Там простягається зона вічнозелених твердолистих лісів і чагарників.

На сході материка розташована зона вологих тропічних лісів. Там тепло й багато вологи. На червоно-жовтих ґрунтах, окрім евкаліптів, зростають пальми, фікуси, деревоподібні папороті, бамбук і хвойні рослини — араукарії.

Багато тварин лісу пристосувалися до життя на деревах. Серед них і сумчасті звірі — деревні кенгуру, коала, сумчаста лєтяга та інші. Сумчастими називають тварин, які народжують своїх малят крихітними і виношують їх у складці шкіри на животі. Сумчастий ведмідь коала проводить більшу частину свого життя на дереві. Він живиться лише евкаліптовим листям, міцно тримаючись за гілки. Живе на деревах і сумчаста лєтяга, яка живиться комахами і соком евкаліптів. Шкіряна складка між передніми і задніми кінцівками допомагає тварині літати між гілками. У сумчастого посума-медоїда дуже довгий язик, яким він дістає нектар квітів. За гілки тварина чіпляється своїм сильним хвостом. Добре лазять по деревах деревні кенгуру. Довгі пальці на передніх ногах дають їм змогу триматися за гілки й хапати плоди. У лісі живуть сумчасті мурахоїди, які шукають термітів і мурах; сумчасті борсуки, які живляться комахами, черв'яками і кореннями рослин.

Кенгуру — державний символ Австралії, зображений на гербі країни. У тварини короткі передні й довгі задні лапи, важкий хвіст. Завдяки цьому кенгуру стрибають у довжину на значну відстань.

У лісах на деревах мешкають райські птахи з яскравим оперенням і різні види папуг. Вони живляться насінням, плодами, комахами. У глибині лісу зустрічаються казуари — нелітаючі птахи. Вони живляться плодами, які впали з дерев, комахами, жабами, зміями. Ноги казуара дужі, мають гострі кігті. Найбільша австралійська змія — пітон аметистовий. Він не отруйний, добре повзає по деревах. Полює на птахів, сумчастих звірів. Далі від океану ліси переходять у савани й рідколісся. Там на червоних і коричневих ґрунтах серед густих трав ростуть евкаліпти, акації й пляшкові дерева. У пляшкового дерева товстий стовбур, який звужується до верхівки. У ньому нагромаджується волога, яку дерево витрачає в посушливий сезон.

Багато у савані різних комах і птахів, ящірок і змій. Страус ему трохи менший за африканського страуса. Він також зображений на гербі Австралії. У саванах живе рудий кенгуру — двометровий ссавець, один з найбільших в Австралії. Його стрибок може сягати 10 метрів.

Економічний стан .

Австралія — високорозвинена індустріально-аграрна країна ринкової економіки. Країна багата на залізну руду (понад 100 млн т щороку), боксити, ільменіт, рутил, вісмут, свинець, цинк, нікель, уран, вольфрам, золото, срібло, кам'яне вугілля, нафту, природний газ. Розвинена чорна і кольорова (рафінована мідь, цинк, алюміній) металургія. Австралійська сира нафта покриває потреби країни на 70 %. Частково Австралія навіть експортує свою нафту. Існують підприємства нафтопереробної та нафтохімічної галузей промисловості.

Фахівці вважають, що в Австралії порівняно добре розвинене машинобудування, виробляють електротехнічні, радіоелектронні вироби, верстати і локомотиви. Продукція обробної промисловості Австралії використовується переважно на внутрішньому ринку. Рівень її дещо нижчий від аналогічної продукції інших розвинених країн. Позиції обробної промисловості Австралії недостатньо сильні, щоб конкурувати з продукцією азійських сусідів Австралії.

Хімічна промисловість Австралії виробляє сірчану кислоту, суперфосфат, синтетичний каучук і пластмаси.

Сільське господарство.

Особливостями сільського господарства Австралії є те, що тут використовується величезна кількість земельних масивів в розрахунку на одного зайнятого, а також тут є можливість для внестойлового цілорічного утримання худоби на підніжному корму. При його розвитку тут були відсутні феодальні пережитки, присутня передова сільськогосподарська техніка та відносно стабільний і досить ємний англійський ринок. Сільське господарство Австралії входить до групи світових лідерів по продуктивності праці, але при цьому показники виходу сільськогосподарської продукції на одиницю площі відносно невеликі, так як земля тут використовується екстенсивно. Сільське господарство Австралії поставляє на експорт 60% усієї виробленої продукції, в тому числі 97% вовни, 80% цукру, 75% зерна, 30-40% яловичини і баранини. Раніше основна частина продукції експортувалася до Великобританії, але останнім часом головними експортерами стає Японія та інші країни Східної і Південно-Східної Азії. Стратегія розвитку сільського господарства Австралії продовжує залишатися в тому, що його провідною галуззю є вівчарство. Чисельність стада овець в країні займає перше місце в світі і доходила в деякі роки до 180 мільйонів голів. Потім вона скорочувалася через падіння на світовому ринку попиту на шерсть і протягом багатьох років становить близько 130 мільйонів голів.

Вівці досить вибагливі тварини, для них не підходять ні помірний клімат з високою вологістю, ні тропічна спека. Основна частина овець (близько 45%) пасеться в районах,

що знаходяться на захід від зони, де ведеться інтенсивне вівчарство. У цих зонах випадає в рік від 350 до 500 мм опадів. Тут на фермах, крім овець, також вирощують пшеницю і розводять велику рогату худобу. Вплив клімату на сільське господарство Австралії призвело до того, що зони інтенсивного вівчарства зазвичай вузькоспеціалізовані, на них знаходяться невеликі ферми відгодівельного типу.

Серед рослинництва сільське господарство Австралії представлено зерновим господарством. Основною зерною культурою тут є пшениця. Вона становить 35-40%

обсягу рослинництва і 18-19% всього обсягу сільськогосподарської продукції. Середня врожайність пшениці невелика і складає всього 13-14 центнерів з гектара. Причому на врожайність досить сильний вплив робить клімат. Однак Австралії багато років знаходиться в лідерах по світовому експорту пшениці, поступаючись за обсягами тільки США і Канаді. Іноді в боротьбі за третє місце на світовому ринку зерна її випереджає Франція. Найбільшими імпортерами зерна є Японія та Китай. Крім пшениці, важливими культурами для експорту є ячмінь, овес і сорго. Доречи, ячмінь в Австралії вирощується на тих же площах, що й пшениця.